

Institut za zaštitu, ekologiju i obracovanje d.o.o. Tuzla

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM

Podnosilac zahtjeva: OD „MELI“ Resnik, općina Hadžići
Pogon: Farma za tov pilića
Adresa pogona: Pazarić Osenik Hadžići

Tuzla, februar 2025.godine

Institut za zaštitu, ekologiju i obrazovanje d.o.o. Tuzla

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM

**OD „MELI“ Resnik – Hadžići, vlasnik Otajgić Nihad
Farma za tov pilića**

DIREKTOR

mr. Vensan Pušonjić, dipl.ing.el.

PREDMET: Plan upravljanja otpadom izrađuje se u skladu sa sljedećim:
Zakonom o zaštiti okoliša („Službene novine F BiH“, br. 15/21)
Zakonom o upravljanju otpadom („Službene novine F BiH“, br. 33/03, 72/09 i 92/17)
Uredba kojom se utvrđuju pogoni i postrojenja koja moraju imati okolinsku dozvolu („Službene novine F BiH“ br.51/21)

INVESTITOR: OD „MELI“ Resnik – Hadžići, vlasnik Otajgić Nihad

IZVRŠILAC: „Institut za zaštitu, ekologiju i obrazovanje“ d.o.o. Tuzla

BROJ IZVJEŠTAJA: 369-12/II-25

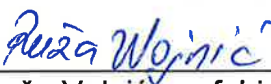
NA ZADATKU RADILI:

(Salko Gušić, BA.prim.hem.)

(Žoran Vlkov, dipl.ing.el.)

(Ruža Vojnić, prof. biologije)

(Damir Hasić, dipl.ing.maš.)

SADRŽAJ

A. OPĆI PRILOZI

- Aktuelni izvod iz sudskog registra
- Uvjerjenje o listi nositelja izrade Studija o utjecaju na okoliš i Planova aktivnosti

B. PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM

	str.
1. OPĆE ODREDBE	2
2. UVOD	7
2.1. Tehnološke operacije uzgoja peradi	7
2.2. Tehnološki proces uzgoja peradi	7
2.3. Opis procesa uzgoja peradi	9
3. DOKUMENTACIJA O OTPADU KOJI SE PROIZVODI	11
3.1. Porijeklo otpada	13
3.2. Vrste otpada	13
3.3. Sastav otpada	13
3.4. Količine otpada	14
4. ODVAJANJE OTPADA POSEBNO OPASNOG, OD DRUGE VRSTE OTPADA I OD OTPADA KOJI ĆE SE POSEBNO KORISTITI	14
5. MJERE KOJE SE TREBAJU PODUZETI RADI SPREČAVANJA PROIZVODNJE OTPADA, POSEBNO OPASNOG OTPADA	19
6. ODLAGANJE OTPADA	20
7. METODE TRETMANA I / ODLAGANJA OTPADA	20
8. EVIDENCIJA O NASTANKU I ZBRINJAVANJU OTPADA	21
9. OSTALO	22
10. ZAKLJUČAK	25
11. PRILOZI	26

A. OPĆI PRILOZI

BOSNA I HERCEGOVINA

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Kanton: TUZLA

Općinski sud u Tuzli

Broj: 032-0-Reg-24-001533

Datum: 03.10.2024., godine

Općinski sud u Tuzli, sudija pojedinac Kovač Muhamed, rješavajući o prijavi subjekta upisa "Institut za zaštitu, ekologiju i obrazovanje" d.o.o. Tuzla, ul. Bosne Srebrene br. 127, kojeg zastupa Pušonjić Vensan - direktor društva, u predmetu upisa smanjenja broja osnivača i povećanja osnovnog kapitala društva u novcu (sa promjenom zastupnika zajedničkog udjela), a na temelju odredaba člana 57. stav 3, člana 58. i čl. 59. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine F BiH" br. 27/05, 68/05, 43/09, 63/14 i 85/21), dana 03.10.2024. godine, donio je

RJEŠENJE O IZMJENAMA PODATAKA

U registar poslovnih subjekata Općinskog suda u Tuzli, kod subjekta upisa "Institut za zaštitu, ekologiju i obrazovanje" d.o.o. Tuzla, upisani su podaci od značaja za pravni promet i to: podaci o smanjenju broja osnivača i povećanju osnovnog kapitala društva u novcu (sa promjenom zastupnika zajedničkog udjela).

Firma: "Institut za zaštitu, ekologiju i obrazovanje" d.o.o. Tuzla

Skraćena oznaka firme: "Institut za zaštitu, ekologiju i obrazovanje" d.o.o. Tuzla

Sjedište: ul. Bosne Srebrene br. 127, Tuzla, Tuzla

MBS: 1-1935

JIB: 4209090300009

Carinski broj:

Pravni osnov upisa:

Ugovor o prodaji - prenosu članskih udjela u PROINZIO d.o.o. Tuzla i "Institutu za zaštitu, ekologiju i obrazovanje" d.o.o. Tuzla na suosnivača - člana društva zaključen dana 26.08.2024. godine između Ramić Fata kao prenosioca udjela i Rešidbegović Seada kao primaoca udjela. Odluka Skupštine o povećanju osnovnog kapitala društva br. 822-2/24 od 17.04.2024. godine. Odluka o izmjenama i dopunama Statuta društva br. 1918-1/24 od 20.09.2024. godine. Lista članova društva (Izvod iz knjige udjela) od 26.09.2024. godine. Lista članova čiji je udio sadržan u zajedničkom udjelu društva od 26.09.2024. godine.

OSNIVAČI / ČLANOVI SUBJEKTA UPISA

Prezime i ime	Adresa	
Čajić Mitar	ul. Vladimira Gaćinovića 31. Bijeljina	
Husetović Samir	ul. Bosne Srebrene 127, Tuzla	
Mašić Sejna	ul. Dr. Rose Hadživuković 10, Tuzla	
Rešidbegović Sead	Sarajevska 1. Gračanica	
Zastupnik zajedničkih udjela Alić Šemsija		
Firma	Sjedište	Reg. br./MBS
vlastiti udio društva		

OSNOVNI KAPITAL SUBJEKTA UPISA

Ugovoreni (upisani) kapital:	551.065,00
Uplaćeni kapital:	551.065,00

UČEŠĆE U KAPITALU

Osnivač	Ugovoreni kapital	Procenat
Gajić Mitar	103.71	0,0188 %
Husetović Samir	112.80	0,0205 %
Mašić Sejna	254.45	0,0462 %
Rešidbegović Sead	549.302,69	99,6802 %
Zastupnik zajedničkih udjela Aljić Šemsija	78.23	0,0142 %
vlastiti udio društva	1.213.12	0,2201 %

LICA OVLAŠTENA ZA ZASTUPANJE SUBJEKTA UPISA

U unutrašnjem i vanjskotrgovinskom prometu
Pušonjić Vensan, direktor bez ograničenja.

DJELATNOST SUBJEKTA UPISA - u unutrašnjem prometu

Šifra	Naziv
18.11	Štampanje novina
18.12	Ostalo štampanje
18.13	Usluge pripreme za štampu i objavljivanje
18.14	Knjigoveške i srodne usluge
41.10	Organizacija izvođenja građevinskih projekata
41.20	Izgradnja stambenih i nestambenih zgrada
42.11	Gradnja cesta i autocesta
42.12	Gradnja željezničkih pruga i podzemnih željeznica
42.13	Gradnja mostova i tunela
43.11	Uklanjanje građevina
43.12	Pripremni radovi na gradilištu
43.13	Ispitivanje terena za gradnju bušenjem i sondiranjem
43.21	Elektroinstalacijski radovi
43.22	Uvođenje instalacija vodovoda, kanalizacije i plina i instalacija za grijanje i klimatizaciju
43.29	Ostali građevinski instalacijski radovi
43.31	Fasadni i štukatorski radovi
43.32	Ugradnja stolarije
43.33	Postavljanje podnih i zidnih obloga
43.34	Bojenje i staklarski radovi
43.39	Ostali završni građevinski radovi
43.91	Podizanje krovnih konstrukcija i pokrivanje krovova
43.99	Ostale specijalizirane građevinske djelatnosti, d. n.
45.11	Trgovina automobilima i motornim vozilima lake kategorije
45.19	Trgovina ostalim motornim vozilima
46.51	Trgovina na veliko računarima, perifernom opremom i softverom
46.52	Trgovina na veliko elektroničkim i telekomunikacijskim dijelovima i opremom
46.71	Trgovina na veliko krutim, tečnim i plinovitim gorivima i srodnim proizvodima
46.72	Trgovina na veliko metalima i metalnim rudama
46.90	Nespecijalizirana trgovina na veliko
47.30	Trgovina na malo motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama
47.41	Trgovina na malo računarima, perifernim jedinicama i softverom u specijaliziranim prodavnicama

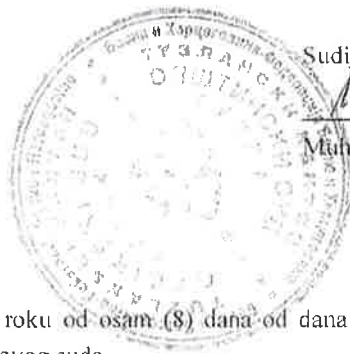

99.31	Gradski i prigradski kopneni prijevoz putnika
49.32	Taksi služba
49.39	Ostali kopneni prijevoz putnika, d. n.
58.11	Uslužne djelatnosti u vezi s kopnenim prijevozom
58.12	Izdavanje knjiga
58.13	Izdavanje imenika i popisa korisničkih adresa
58.14	Izdavanje novina
58.15	Izdavanje časopisa i periodičnih publikacija
58.19	Ostala izdavačka djelatnost
68.10	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina
68.20	Iznajmljivanje i upravljanje vlastitim nekretninama ili nekretninama uzetim u zakup (leasing)
68.31	Agencije za poslovanje nekretninama
68.32	Upravljanje nekretninama uz naknadu ili na osnovu ugovora
69.20	Računovodstvene, knjigovodstvene i revizijske djelatnosti; porezno savjetovanje
70.10	Upravljačke djelatnosti
70.21	Odnosi s javnošću i djelatnosti saopćavanja
70.22	Savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem
71.11	Arhitektonske djelatnosti
71.12	Inžinjerske djelatnosti i s njima povezano tehničko savjetovanje
71.20	Tehničko ispitivanje i analiza
72.11	Istraživanje i eksperimentalni razvoj u biotehnologiji
72.19	Ostalo istraživanje i eksperimentalni razvoj u prirodnim, tehničkim i tehnološkim naukama
72.20	Istraživanje i eksperimentalni razvoj u društvenim i humanističkim naukama
73.11	Agencije za promociju (reklamu i propagandu)
73.12	Oglašavanje putem medija
73.20	Istraživanje tržišta i ispitivanje javnog mnjenja
74.10	Specijalizirane dizajnerske djelatnosti
74.20	Fotografske djelatnosti
74.30	Prevodilačke djelatnosti i usluge tumača
74.90	Ostale stručne, naučne i tehničke djelatnosti, d. n.
77.11	Iznajmljivanje i davanje u zakup (leasing) automobila i motornih vozila lake kategorije
77.12	Iznajmljivanje i davanje u zakup (leasing) kamiona
77.40	Davanje u zakup (leasing) prava na upotrebu intelektualnog vlasništva i sličnih proizvoda, osim radova koji su zaštićeni autorskim pravima
85.51	Obrazovanje i poučavanje u području sporta i rekreacije
85.52	Obrazovanje i poučavanje u području kulture
85.53	Djelatnosti vozačkih škola
85.59	Ostalo obrazovanje i poučavanje, d. n.
85.60	Pomoćne uslužne djelatnosti u obrazovanju

DJELATNOST SUBJEKTA UPISA - u vanjskotrgovinskom prometu

- vanjska trgovina prehrambenim proizvodima
- vanjska trgovina neprehrambenim proizvodima
- posredovanje i zastupanje u prometu roba i usluga
- izvođenje investicionih radova u inozemstvu i ustupanje investicionih radova stranom licu u BiH
- usluge kontrole kvaliteta i kvantiteta u izvozu i uvozu robe

Sudija/Sudac:

Muhamed Kovač

Muhamed Kovač

Pravni lijek:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba u roku od osam (8) dana od dana prijema rješenja. Žalba se izjavljuje Kantonalnom sudu u Tuzli, a podnosi se putem ovog suda.

Broj: 05/3-19-6-309/22-1-4
Sarajevo, 19.05.2023. godine

Federalna ministrica okoliša i turizma na osnovu člana 73. stav 2. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/21) i člana 10. Pravilnika o uslovima i kriterijima davanja ovlaštenja nosiocima izrade studije uticaja na okoliš, načinu i kriterijima koje moraju ispunjavati nosioci izrade studije uticaja na okoliš i visine naknade izdavanja ovlaštenja nosiocima izrade studije uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH“, br. 19/22 i 36/22) te člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98, 48/99 i 61/22), **d o n o s i:**

R J E Š E N J E

1. Pravnom licu **INSTITUT ZA ZAŠTITU, EKOLOGIJU I OBRAZOVANJE d.o.o Tuzla, Bosne Srebrene 127, 75 000 Tuzla**, daje se ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova:

- a) izrada studije uticaja na okoliš
- b) izrada strateške studije o procjeni uticaja na okoliš
- c) izrada zahtjeva za prethodnu procjenu uticaja na okoliš
- d) izrada zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole
- e) izrada planova za sprečavanje nesreća većih razmjera, Izvještaja o stanju sigurnosti, informacija o sigurnosnim mjerama
- f) izrada studija/elaborata za zrak

2. Ovlaštenje iz tačke 1. ovog rješenja u skladu sa članom 10. stav (2) Pravilnika o uslovima i kriterijima davanja ovlaštenja nosiocima izrade studije uticaja na okoliš, načinu i kriterijima koje moraju ispunjavati nosioci izrade studije uticaja na okoliš i visine naknade izdavanja ovlaštenja nosiocima izrade studije uticaja na okoliš (Službene novine Federacije BiH", br. 19/22 i 36/22) (u daljem tekstu: Pravilnik) izdaje se na period od **5 godina**.

3. Federalno ministarstvo okoliša i turizma će podatke ovlaštenika iz tačke 1. ovog rješenja u skladu sa članom 11. stav (3) Pravilnika, upisati u elektronski registar pravnih lica kojima je izdato rješenje o ovlaštenju za vršenje poslova na osnovu člana 10. stav (1) Pravilnika (u daljem tekstu: elektronski registar ovlaštenika) u roku od 7 dana nakon što rješenje postane pravosnažno.

4. Podaci iz elektronskog registra ovlaštenika moraju biti dostupni javnosti putem internet stranice Federalnog ministarstva okoliša i turizma www.fmoit.gov.ba u skladu sa članom 73. stav (3) Zakona o zaštiti okoliša i članom 11. stav (2) Pravilnika.

5. Pravno lice iz tačke 1. ovog rješenja o ovlaštenju može ostvarivati poslovnu saradnju sa drugim ovlaštenicima upisanim u elektronski registar ovlaštenika koji vodi Federalno ministarstvo okoliša i turizma i angažovati nezavisne stručnjake iz različitih oblasti pod uslovima navedenim u članu 12. Pravilnika.

6. Ovlašteniku iz tačke 1. ovog rješenja i čiji su podaci u elektronskom registru ovlaštenika, Federalno ministarstvo okoliša i turizma može oduzeti ovlaštenje ukoliko ne postupi u skladu sa odredbama člana 13. st. (1), (2) i (3) Pravilnika.

7. Donošenjem ovog rješenja zamjenjuje se rješenje broj: 05/3-19-6-309/22-9 od 23.09.2022. godine

O b r a z l o ž e n j e

Federalno ministarstvo okoliša i turizma je dana 12.04.2023. godine zaprimilo prijavu pravnog lica INSTITUT ZA ZAŠTITU, EKOLOGIJU I OBRAZOVANJE d.o.o Tuzla, Bosne Srebrene 127, 75 000 Tuzla, po javnom pozivu za davanje ovlaštenja pravnim licima za vršenje izrade studije i obavljanje drugih stručnih poslova koji je objavljen u Službenim novinama Federacije BiH, broj: 20/23 od 22.03.2023. godine.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma je u skladu sa članom 7. Pravilnika imenovalo komisiju rješenjem broj: 05-19-189/22 od 08. 06. 2022. godine za ocjenu dostavljenih zahtjeva po objavljenom javnom pozivu, koja je utvrdila da je pravno lice INSTITUT ZA ZAŠTITU, EKOLOGIJU I OBRAZOVANJE d.o.o Tuzla, podnijelo zahtjev za davanje ovlaštenja za vršenje sljedećih stručnih poslova: izradu studije uticaja na okoliš, izrada strateške studije o procjeni uticaj na okoliš, izrada zahtjeva za prethodnu procjenu uticaja na okoliš, izrada zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole, izrada planova za sprečavanje nesreća većih razmjera, Izvještaja o stanju sigurnosti, informacija o sigurnosnim mjerama i izrada studija/elaborata za zrak.

U postupku je obavljen uvid u zahtjev i priloženu dokumentaciju, te je utvrđeno da su ispunjeni svi uslovi javnog poziva i da je zahtjev za obavljanje stručnih poslova iz tačke 1. ovog rješenja osnovan.

Pravno lice INSTITUT ZA ZAŠTITU, EKOLOGIJU I OBRAZOVANJE d.o.o Tuzla je u skladu sa članom 16. Pravilnika dostavilo dokaz o uplati 800,00 KM za troškove izdavanja traženog ovlaštenja.

Uputa o pravnom lijeku

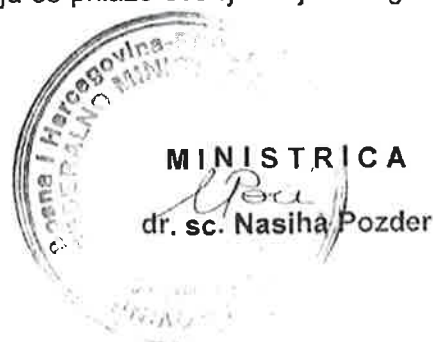
Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe kod Kantonalnog suda u Sarajevu u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja.

Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka i uz nju se prilaže ovo rješenje u originalu ili ovjerenom prepisu.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

- INSTITUT ZA ZAŠTITU, EKOLOGIJU
I OBRAZOVANJE d.o.o Tuzla,
Bosne Srebrene 127, 75 000 Tuzla
- Sektor za okolinske dozvole, procjenu uticaja na okoliš,
registar i čiste tehnologije
- a/a

B. PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM
OD „MELI“ Resnik – Hadžići, vlasnik Otajgić Nihad
Farma za tov piljaka

Odgovorna osoba je dužna:

- Ažurirati Plan upravljanja otpadom svakih pet godina ili nakon promjene u radu preduzeća (promjena tehnologije proizvodnje, promjena proizvodnog programa ili kapaciteta i sl.)
- Provoditi Plan upravljanja otpadom,
- predložiti i provoditi mjere za poboljšanje prevencije, ponovnog korištenja i recikliranja otpada,
- nadzirati ispunjenje utvrđenih uvjeta za upravljanje otpadom,
- voditi evidenciju o nastalom otpadu i načinu njegovog zbrinjavanja,
- ugovarati odvoz pojedinih vrsta otpada (opasan otpad, tekući i muljeviti otpad, ambalažni otpad, otpad sličan komunalnom otpadu i dr.),

Na osnovu aktuelnog „Zakona o upravljanju otpadom“, OD „MELI“ Resnik, općina Hadžići - Farma za tov pilića (turnus 23.000 kom), naselje Ramići br 100, 71240 Hadžići, donosi slijedeći:

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM

1. OPĆE ODREDBE

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“ broj 15/21) za postrojenja za koja je potrebna okolišna dozvola potrebno je uraditi Plan upravljanja otpadom i priložiti ga kao dodatak zahtjevu za obnovu okolinske dozvole. Sadržaj Plana o upravljanju otpadom dat je u Zakonu o upravljanju otpadom.

Podzakonski akti koji su doneseni prema Zakonu o upravljanju otpadom su:

Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“ broj 15/21); član 83.stav (1) Zakona o zaštiti okoliša odnosno UREDBA KOJOM SE UTVRĐUJU POGONI I POSTROJENJA KOJA MORAJU IMATI OKOLINSKU DOZVOLU.

- Pravilnik o kategorijama otpada sa listama („Sl.novine FBiH“, broj 9/05),
- Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom („Sl.novine FBiH“, broj 9/05),
- Pravilnik o potrebnim uvjetima za prenos obaveza sa proizvođača i prodavača na operatora sistema za prikupljanje otpada („Sl.novine FBiH“, broj 9/05),
- Pravilnik koji određuje postupanje sa opasnim otpadom koji se nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznat („Sl.novine FBiH“, broj 33/03),
- Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnosti koje poduzima nadležni organ („Sl.novine FBiH“, broj 9/05),
- Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, čišćenje i postupke nakon zatvaranja odlagališta („Sl.novine FBiH“, broj 9/06),
- Uredba o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekoračeni promet otpada („Sl.novine FBiH“, broj 41/05),
- Uredba koja reguliše obavezu izvještavanja operatora i proizvođača otpada o sprovođenju programa nadzora, monitoringa i vođenje evidencije prema uvjetima iz dozvole („Sl.novine FBiH“, broj 31/06),
- Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe („Sl.novine FBiH“, broj 8/08),
- Pravilnik o obrascu, sažaju i postupku obavješćavanja o važećim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača („Sl.novine FBiH“, broj 8/08),
- Uredba o selektivnom prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada („Sl.novine FBiH“, broj 38/06).

Planove za upravljanje otpadom poduzeće ažuriraju svakih pet godina ili nakon promjene rada postrojenja.

Operator je dužan da se pridržava Plana o upravljanju otpadom, kao i da u sklopu ugovora sa izvršiocima usluga transporta na lokaciji koji treba bazirati na principima izbjegavanja, vrednovanja (materijalno i energetsko) i odstranjivanja otpada, jedan takav integralni sistem upravljanja otpadom se uspostavlja na način da zadovolji prioritete i to na način da uspostave mehanizam za:

- ✓ Minimalno nastajanje otpada, posebno svođenje opasnih karakteristika takvog otpada na minimum,
- ✓ Smanjenje otpada po količini, posebno uzimajući u obzir optičaj otpada,
- ✓ Tretiranje otpada na način kojim se osigurava povrat sirovine iz njega,
- ✓ Sigurno odlaganje onog preostalog otpada čiji je uticaj na okoliš minimalan.

1. Plan upravljanja otpadom propisuje sakupljanje, privremeno skladištenje i zbrinjavanje /otpremu otpada, koji nastaje u okviru farme za tov pilića OD “MELI” Resnik, općina Hadžići, na okolišno prihvatljiv način.

2. Područje upravljanja otpadom reguliše se na lokaciji naselja Ramići br 100, općina Hadžići, gdje je organizovana farma za tov pilića, a ujedno je i sjedište obrta.

3. Planom se regulišu:

- Identificiranje otpada,
- Načini i procedure sakupljanja otpada,
- Zaštita okoliša od ispuštanja ili bacanja otpada,
- Zaštita od onečišćenja područja lokacije predmetne proizvodnje.

4. Osnovan načela upravljanja otpadom, kojima se rukovodi u radu poduzeća, a ista su propisana zakonom, odnose se na slijedeće:

- prevencija - izbjegavanje nastajanja otpada ili smanjivanje količine i štetnosti nastalog otpada kako bi se smanjio rizik po zdravlje ljudi i okoliš i izbjegla okolišna degradacija;
- mjere opreznosti - sprečavanje opasnosti ili štete po okoliš koji prouzrokuje otpad, preduzimanje mjera, čak i ako nije na raspolaganju potpuna naučna podloga;
- odgovornost proizvođača otpada - proizvođač je odgovoran za odabir najprihvatljivijeg okolinskog rješenja prema broju proizvoda i tehnologiji proizvodnje, uključujući životni ciklus proizvoda i korištenja najadekvatnije raspoložive tehnologije,
- princip zagađivač plaća - proizvođač ili vlasnik otpada snosi sve troškove prevencije, tretmana i odlaganja otpada, uključujući brigu nakon upotrebe i monitoring. On je i finansijski odgovoran za preventivne i sanacijske mjere uslijed šteta po okoliš koje je prouzrokovao ili će ih najvjerojatnije prouzrokovati;
- blizina - tretman ili odlaganje otpada treba se obavljati u najbližem odgovarajućem postrojenju ili lokaciji, uzimajući u obzir okolišnu i ekonomsku profitabilnost.

5. Upravljanje otpadom

Otpad koji će nastajati prilikom odvijanja aktivnosti uzgoja peradi a u objektu farme, sa istim se ima postupiti da se izbjegne:

- opasnost za zdravlje ljudi,
- opasnost za biljni i životinjski svijet,
- onečišćenje vode, tla i zraka iznad propisanih graničnih vrijednosti,
- nekontrolirano odlaganje i spaljivanje otpada,
- eksplozija ili požar,
- buka i neugodni mirisi,

- pojavljivanje i razmnožavanje štetnih životinjskih i biljnih organizama,
- narušavanje javnog reda i mira.

6. Ciljevi upravljanja otpadom su:

- selektivno prikupljanje i odvajanje otpada radi sekundarnog iskorištavanja,
- kontrolisano odlaganje otpada,
- sprječavanje neodgovornog upravljanja sa otpadom,
- edukacija radnog osoblja o postupanju s otpadom,
- izbjegavanje nepotrebnog kašnjenja otpreme otpada.

7. U slučaju da se u krugu poduzeća pojave drugi pravni subjekti koji posluju samostalno, za zbrinjavanje otpada koji će nastajati mora se definisati prostor na kojem će se isti privremeno skupljati (odlagati) do njegovog trajnog zbrinjavanja.

8. Poslovna politika rada u farmi za uzgoj peradi (pilića, koka nosilja ili pjetlova), bit će orijentisana tako da rad iste minimalno utječe na okoliš i ljudsko zdravlje, smanjuje opterećenje i korištenje okolišnih resursa, promovišu ponovno korištenje i reciklažu otpada i sigurno odlaganje otpada.

U cilju sprječavanja proizvodnje otpada i smanjenja količina i štetnih utjecaja otpada poduzimat će se slijedeće:

- racionalno koristiti materijale i energiju;
- iskorištavati i trošiti optimalno sirovine i pomoćne materijale;
- koristiti sirovine i proizvode, koji proizvode najmanju količinu otpada i stvaraju najmanje štetnih utjecaja po okoliš,
- zamjenjivati materijale koji prouzrokuju rizik, kad postanu otpadom.

9. Farma za tov pilića OD “MELI” Resnik, općina Hadžići, izgrađena je u naselju Ramići br 100, općina Hadžići, uža mikrolokacija Resnik već provodi nadzor, monitoring i vodi evidenciju te sačinjava godišnje izvješće. Također odgovorna osoba za upravljanje otpada gđin Nihad Otajgić, na nivou farme za tov pilića, obavijestiti će nadležni organ o otkrivenim negativnim utjecajima na okoliš po mogućnosti odmah, a najkasnije 12 sati nakon pojave negativnog utjecaja na lokaciji kruga proizvodnog pogona.

10. Plan upravljanja otpadom koji se odnosi na farmu za tov pilića, ažurirati će se svakih pet godina, ili nakon uvođenja novih djelatnosti u proizvodnom pogonu koje nisu obrađene ovim planom.

DEFINICIJE:

- Termini i definicije karakteristični za okolišnu problematiku, u skladu Zakona o upravljanju otpadom koriste se slijedeći pojmovi:
- 1. **Otpad** znači sve tvari ili predmete koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži njihovo odlaganje prema jednoj od kategorija otpada navedenoj u listi otpada utvrđenoj u provedbenim propisom.
- 2. **Komunalni otpad** je otpad iz domaćinstva i drugi otpad koji je zbog svoje naravi ili sastava sličan otpad domaćinstva.
- 3. **Tehnološki otpad** je otpad koji nastaje u proizvodnim procesima u proizvodnim i uslužnim djelatnostima, a po količini, sastavu i svojstvima razlikuje se od komunalnog otpada.
- 4. **Ambalažni otpad** je otpad koji nastane kada se otpakuju sirovine (osnovne i pomoćne) iz kojih procesom proizvodnje nastaje finalni proizvod.
- 5. **Posebni otpad** je otpad koji nastaje u medicinsko zdravstvenim institucijama, naučno istraživačkim i razvojnim institucijama i laboratorijima, kao i produkt upotrebe sredstava i materijala za liječenje i istraživanje, a po količinama i svojstvima razlikuje se od komunalnog otpada.
- 6. **Opasni otpad** je svaki otpad koji je utvrđen posebnim propisima i koji ima jednu ili više karakteristika koje uzrokuju opasnost za zdravlje ljudi i okoliš po svome porijeklu, sastavu ili koncentraciji i otpad koji je naveden u listi otpada kao opasan i definisan posebnim propisom.
- 7. **Neopasni otpad** je otpad koji nije definiran kao opasni otpad.
- 8. **Inertni otpad** je otpad koji nije podložan značajnim fizičkim, kemijskim ili biološkim promjenama. Inertni otpad neće se otapati, spaljivati ili na drugi način fizički ili kemijski obrađivati, biološki razgrađivati ili nepovoljno utjecati na druge supstancije s kojima dolazi u kontakt na način da uzrokuje onečišćenje okoliša ili ugrožavanje zdravlja ljudi. Ukupna vlažnost, sadržaj polutanata u otpadu i ekotoksičnost filtrata mora biti neznatna da ne bi došlo do ugrožavanja kvaliteta površinskih i podzemnih voda.
- 9. **Biorazgradivi otpad** je svaki otpad pogodan za aerobnu ili anaerobnu razgradnju, poput hrane, vrtnog otpada, ili neopasnog poljoprivrednog otpada.
- 10. **Tekući otpad** je svaki otpad u tekućem stanju uključujući otpadne vode, ali isključujući mulj.
- 11. **Vlasnik** je proizvođač otpada, fizička ili pravna osoba koja posjeduje otpad.
- 12. **Proizvođač** je bilo koji subjekt čijom se djelatnošću proizvodi otpad (izvorni proizvođač) i / ili bilo koji subjekt koji obavlja predtretman, sortiranje ili druge operacije koje dovode do promjene fizičkih značajki ili sastava otpada.
- 13. **Operater** je fizička ili pravna osoba odgovorna za bilo koju vrstu djelatnosti upravljanja otpadom.

- 14. **Upravljanje otpadom** znači sistem djelatnosti i radnji u vezi s otpadom, uključujući prevenciju nastanka otpada, smanjivanje količine otpada i njegovih opasnih komponenti, tretman otpada, planiranje i nadzor djelatnosti i procesa upravljanja otpadom, transport otpada, uspostavu, rad, zatvaranje i održavanje uređaja za tretman otpada nakon zatvaranja te monitoring, savjetovanje i naobrazba u vezi s djelatnostima i radnjama upravljanja otpadom.
- 15. **Tretman** znači fizičke, termalne, kemijske ili biološke procese, uključujući sortiranje, koji mijenjaju karakteristika otpada s ciljem smanjivanja količine ili opasnih svojstava, olakšavaju rukovanje ili povećavaju povrat komponenata iz otpada.
- 16. **Povrat komponenti** znači povrat materijala i energije iz iskorištenih proizvoda ili otpada u privredni sistem primjenom određenog tehnološkog postupka ili spaljivanjem.
- 17. **Ponovno korištenje** znači svaku djelatnost kojom se otpad upotrebljava u namjenu za koju je prvobitno zamišljen.
- 18. **Prikupljanje** znači sistemsko prikupljanje, po mogućnosti sortiranje, otpada s ciljem olakšanja budućega tretmana.
- 19. **Transport** znači promet otpada izvan postrojenja.
- 20. **Skladištenje** znači proizvođačevo ostavljanje otpada unutar postrojenja i pogona, a najviše 3 godine, na način koji isključuje opasnost za okoliš i ljudsko zdravlje.
- 21. **Odlaganje** znači djelatnost s otpadom koji više nema korisnih svojstava, utvrđenu u provedbenom propisu.
- 22. **Odlagalište** znači mjesto odlaganja otpada u svrhu konačnog odlaganja na površini ili ispod površine tla, uključujući:
 - a) unutarnja mjesta za odlaganje (primjerice, odlagališta na kojima proizvođač otpada zbrinjava vlastiti otpad na mjestu nastanka),
 - b.) stalna mjesta (primjerice, više od jedne godine) koja se upotrebljavaju za dugogodišnje odlaganje otpada, ali isključujući:
 - objekte u kojima nije dopušteno skladištenje otpada, a otpad je spreman za daljnji transport s ciljem ponovnog korištenja, tretmana ili odlaganja na drugome mjestu.
 - c) prethodno skladištenje otpada za ponovnu upotrebu ili tretman za razdoblje u pravilu kraće od 3 godine.Prethodno skladištenje otpada za odlaganje razdoblje kraće od tri godine.
- 23. **Strategija EU** za gospodarene otpadom obuhvata slijedeće:
 - Opći cilj, hijerarhija načela,
 - Sprečavanje nastajanja otpada,
 - Odgovornost proizvođača otpada,
 - Regeneracija otpada,
 - Odlaganje i prevoz otpada,
 - Regulatori i ekonomski instrumenti,
 - Klasifikacija otpada,
 - Statistika obrade otpada i planovi upravljanja otpadom.

2. UVOD

Peradarstvo je kao grana stočarstva postigla značajan nivo razvijenosti prije svega zbog prednosti koje se ogledaju u kratkim generacijskim intervalima, mogućnosti držanja velikog broja jedinki na relativno maloj površini i najmanjoj potrošnji hrane za kilogram prirasta u poređenju sa ostalim domaćim životinjama.

Na općini Hadžići, izgrađeno je nekoliko farmi za uzgoj peradi. Jedna od njih je i farma za tov brojlera OD "MELI" Resnik, općina Hadžići.

Postojeća Farma za tov pilića je izgrađena 2004 . godine (prvobitni vlasnik Agić Ramiza), početnog kapaciteta 10.000kom, ali je sadašnji vlasnik Nihad Otajagić otkupio 2012.godine, te od 2015.g- 2016.g. izvršio dogradnju sprata i proširio kapacitet na 23.000 kom/turnusu. Ishodovao je 2017.g. sva potrebna ovlaštenja i dozvole: Rješenje o gradnji objekta kao i Upotrebnu dozvolu izdatu od strane nadležne općinske službe Hadžići, Okolinsku dozvolu izdatu od strane KS, Vodne dozvole od KS i AVP sliva rijeke Save.

Izgrađena farma za tov pilića nalazi se u naselju Resnik-Ramići br 100, općina Hadžići , uža mikrolokacija naselje Resnik. Pristup predmetnoj parceli je omogućen preko lokalnog pristupnog puta (asfaltirana stara uskotračna pruga). Na parceli je izgrađen Objekat za tov pilića vanjskih dimenzija 12,50 x 66,50m, spratnosti P+1, sa kotlovnicom i pratećim sadržajima **izgrađeni** na k.č. 353/1 K.O. Resnik (Upotrebna dozvola broj: 07-23-4-3960/2017 od 20.12.2017.g.

Elektrosnadbijevanje je obezbijeđeno sa vanjske NN mreže. Flora i fauna mjesta su karakteristična za cijeli region ove regije, sa karakterističnom topografijom terena i opštim klimatskim uslovima.

Na farmi su zaposlena 2 radnika (vlasnik i njegova supruga).

Uzgoj brojlera se odvija u zatvorenom objektu – peradarniku pod kontrolisanim uslovima. Svi postupci i radnje na farmi obavljaju se prema odgovarajućim načelima i procedurama. Tov brojlera traje između 40 i 45 dana odnosno u godini se može obaviti se uzgojiti 5-6 turnusa.

2.1. Tehnološke operacije uzgoja peradi

U pri procesu uzgoja peradi odvijaju se slijedeće faze:

- doprema i prijam peradi – brojlera,
- odgoj brojlera,
- iseljavanje brojlera,
- pranje i dezinfekcija prostorije.

2.2. Tehnološki proces uzgoja peradi

U predmetnoj farmi tehnološki proces uzgoja brojlera se odvija na slijedeći način: Pilići se useljavaju u prostoriju farme koja je prethodno očišćena i dezinfikovana i u koju je prethodno unesena prostirka od drvene strugotine minimalne debljine 15 cm.

Odgoj peradi se vrši u tri faze:

- start,
- održavanje i
- priprema za proizvodnju.

Poslije završenog turnusa i kad su pilići odpremljeni kupcu pristupa se procesu čišćenja prostora za tov brojlera. Čišćenje se sastoji iz slijedećih operacija: izdubivanje prostora za tov brojlera, čišćenje i pranje objekta i opreme dezinfekcija opreme i objekta i potom unošenje stelje i naknadna dezinfekcija i prozračivanje prostora za tov brojlera.

Tov brojlera počinje pripremom prostora za useljavanje koji je sastoji iz slijedećih operacija:

- Generalno pranje prostorije za tov brojlera,

- Pranje opreme,
- Dezinfekcija farme (dez.sredstvo izosan10%-ni i sl.),
- Dezinfekcija opreme (dez.sredstvo izosan10%-ni i sl.),
- Unošenje prostirke (piljevina u sloju debljine 10 – 15 cm),
- Montiranje opreme (hranilice i pojilice),
- Naknadna dezinfekcija prostora za tov brojlera – „plinjenje“ 24 sata prije useljenja brojlera(otopinom 5% -ni formalin),
- Prozračivanje objekta i
- Zagrijavanje objekta na 35 °C.

Poslije ovako obavljene operacije pripreme prostora za tov brojlera vrši se odmah useljavanje jednodnevnih pilića – brojlera.

Za intenzivan tov brojlera vrlo važna je pravilna ishrana kao i kvalitet brojlera, zdravstvena zaštita i odgovarajući mikroklimatski uslovi (temperatura prostorije, vlažnost zraka u prostoriji, provjetravanje i osvjetljenje prostorije, čistoća i drugo).

Prostirka – stelja se postavlja kao toplotni izolator i hidrofilna materija za upijanje vlage. Debljina stelje je različita prema godišnjem dobu tako je zimi potrebna debljina sloja oko 20 cm a ljeti se koristi tanji sloj stelje od 5 do 10 cm. Kao stelja se koristi slama ili piljevina. Provjetravanje prostora za tov brojlera je vrlo važno, tako da ono mora biti efikasno. Regulisanje temperature, vlažnosti i provjetravanje prostora za tov brojlera obavlja se sistemom ventilatora koji su povezani sa automatskim termičkim prekidačem. Brzina strujanja zraka mora biti jedna u svim dijelovima prostorije za tov brojlera i u granicama od 0,25 – 0,30 m/s. Osvjetljenje u objektu varira tokom ciklusa tova brojlera i na početku je oko 3W/m² podne površine, a na kraju ciklusa se smanji na oko 0,5W/ m².

U predmetnoj farmi ishrana kao i pojenje sa vodom je automatiziran. Napajanje se vrši vodom iz mjesnog vodovoda koja se zagrijava na temperaturi od 20 do 22°C. Pošto su brojleri – jednodnevni pilići malog uzrasta osjetljivi na niske temperature isti se useljavju u prostoriju koja je zagrijana na temperaturu od 35 °C. Kako pilići rastu tako se smanjuje sobna temperatura sve do 22 °C. Optimalna relativna vlažnost zraka u objektu tokom prvog mjeseca tova iznosi od 50 do 70% a kasnije između 60 – 70%. Nakon završenog odgoja peradi, isti se odvoze u klaonicu a prostor u kojem je vršen odgoj se čisti suhim putem potom pere sa vodom i na kraju dezinficira. Na pod se stavlja prostirka koja je također dezinficirna. Tako pripremljen prostor je spreman za uzgoj novih pilića uzgoj. Čistoća prostorije je važan faktor za tov brojlera, pa ako u objektu ima prašine pri provjetravanju se diže prašina koja negativno utiče na piliće. Na ulazu u prostoriju za tov pilića postavljena je dezinfekciona barijera za dezinfekciju ruku i nogu a u pred prostoru se obavezno ostavlja obuća i odjeća koja se koristi za rad na farmi. Po završetku turnusa pilići obično dostižu težinu oko 2 kg odnosno od 1,9 do 2,1 kg i kao takvi su spremni za predaju u klaonicu-„Brovis“-Visoko, a prostor za tov pilića se priprema za novi turnus. Tokom uzgoja brojlera vlasnik farme se pridržava osnovnih tehnoloških normativa, te osigurava odgovarajući kvalitet hrane i vode. Za napajanje peradi vodom koristi se zatvoreni sistem, a snabdjevanje vodom je iz mjesnog vodovodnog sistema. Nakon predviđenog perioda uzgoja peradi slijedi pauza i u tom vremenskom terminu objekat se temeljito očistim opere i dezinficira, a ostatak perioda pauze objekat je u tzv.biološkom odmoru. Prema definiciji otpada podrazumjevaju se sve materije i predmeti koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži da budu odložene u skladu sa jednom od kategorija navedenih u listi otpada.

Pogon - farma za tov pilića je planirana za uzgoj brojlera ali se ista može koristiti i za uzgoj ostalih vrsta peradi jer su uslovi za uzgoj slični. Može se reći da je najkomplikovaniji uzgoj jednodnevnih brojlera. Posebno je bitna temperatura prostora u kojem se uzgajaju brojleri. Isti su veoma osjetljivi pogotovo na početku (u provoj sedmici). Zato dolazi do uginuća pilića – brojleri. Temperaturu ako dozvoljavaju uslovi je potrebno održavati uz temperaturni interval 20±2°C. Potrebno je također uspostava ventilacionog sistema tako da vlažnost u objektu nebi trebala biti viša od 65%. Nakon završene proizvodnje pilići se odvoze na klanje, a

farma se priprema za prijam novog turnusa za tov jednostavnih pilića. Teren je sa značajnim slobodnim prostorom oko objekta na kojem se može organizirati bezbjedan rad i manipulacija.

2.3. Opis procesa uzgoja peradi

Proces uzgoja peradi predstavlja uzgoj: jednostavnih pilića - brojlera, roditeljskog jata- koke nosilje za proizvodnju rasplodnih jaja kao i pjetlova.

Uzgoj peradi u ovom slučaju brojlera trenutnog kapaciteta od 21.000 do 23.000 u jednom turnusu, obuhvata slijedeće faze:

- Priprema prostora za useljavanje,
- Useljavanje brojlera starosti oko jedan dan,
- Uzgoj brojlera do težine oko 2 kg,
- Pranje objekta poslije završenog turnusa

a.) Priprema prostora za useljavanje brojlera se sastoji od slijedećih operacija:

- Generalno pranje farme,
- Pranje opreme za tov brojlera – jednostavnih pilića,
- Dezinfekcija farme (izosan 10% - a otpina),
- Unošenje prostirke (piljevina u sloju 10 15cm),
- Montiranje opreme (hranilice, pojilice),
- Plinjenje objekta 24 sata prije useljavanja brojlera (formalin 5%),
- Prozračivanje objekta i
- zagrijavanje objekta na 20 ± 2 °C.

Nakon toga se odjednom vrši useljavanje jednostavnih pilića. Nastoji se da se temperatura u objektu održava u intervalu 20 ± 2 °C. Preduslov za intenzivan tov je pravilna ishrana kao i zdrava perad, zatim zdravstvena zaštita i odgovarajući mikroklimatski uvjeti (temperatura i vlažnost zraka, osvjettljenje, provjetravanje, čistoća i sl.).

Kod uzgoja brojlera održavanje temperature u prostoriji je veoma bitno tako da se temperatura u objektu se prva tri dana održava na $33 - 35$ °C, a zatim se postepeno spušta na temperaturu od 20 °C.

Tokom tova se koriste više vrsta gotove hrane u kojima je različita količina proteina (od 18% do 23%) i pojedine vrste se dodaju zavisno od starosti pilića. Smjesa za ishranu sastoji se uglavnom od žitarica (kukuruz), sporednih proizvoda mlinske industrije, industrije ulja (soja i suncokret), dehidrirane lucerke, ribljeg brašna kao i mineralno – vitaminskih dodataka.

Hranjenje i pojenje peradi se vrši sa automaskim hranilicama i pojilicama. Investitor snabdjevanje objekta se vrši iz mjesnog vodovoda.

Za vrijeme tova se obavezno vrši zdravstveni nadzor nad peradima od strane veterinarske službe „VET“ Tarčin. Provjetravanje u objektu mora bit efikasno tj objekat mora imati besprijekornu ventilaciju koja omogućava lako, brzo i dobro provjetravanje a bez stvaranja jačih strujanja zraka. Reguliranje temperature, vlažnosti i provjetravanja farme obavlja se sistemom ventilatora povezanih sa automaskim termičkim prekidačem.

Čistoća peradarnika također predstavlja važan faktor za uspješan tov brojlera na farmi. Ako u objektu ima prašine i prljavštine pri provjetravanju se diže prašina koja negativno utiče na piliće i njihov rast. Na ulazu u farmu se nalaze dvije dezinfekcione bariere (za noge i ruke) a u predprostoru se ostavlja odjeća i obuća koja se koristi za rad na farmi.

Za zagrijavanje objekta Investitor ima vlasitu kotlovniciu na čvrsto gorivo ugalj/drvo..

Za potrebe ovog Plana koristiće se slijedeće definicije:

Upravljanje otpadom-podrazumjeva sprečavanje i smanjenje nastajanja otpada i njegovog štetnog uticaja na okoliš te postupanje s otpadom po gospodarskim načelima.

Otpad je svaka materija ili predmet određen kategorijama otpada propisanim Pravilnikom o kategorijama otpada sa listama koje posjednik odbacuje, namjerava ili mora odbaciti.

Vlasnik je proizvođač otpada, fizička ili pravna osoba koja posjeduje otpad.

Onečišćivač je svaka fizička i pravna osoba, čije djelovanje posredno ili neposredno uzrokuje onečišćenje poljoprivrednog tla,

Operater je fizička ili pravna osoba odgovorna za bilo koju vrstu djelatnosti upravljanja otpadom.

Specijalizirano preduzeće je ovlašteno pravno ili fizičko lice sa kojom za potrebe ovog Plana Vlasnik farme zaključio ugovor za skupljanje sa farme, prevoz i potom obrađivanje i bezbjedno zbrinjavanje odnosno odlaganje.

Životinjski otpad predstavlja dijelove tijela ili leševa peradi, te otpadne proizvode koji nisu namijenjeni neposrednoj ljudskoj upotrebi, isključujući fekalije.

Otpadna životinjska materija je tekući i kruti izmet kaoi staljak u kojem se skuplja izmet peradi.

Biorazgradljivi otpad je svaki otpad pogodan za aerobnu ili anaerobnu razgradnju, poput hrane, vrtnog otpada, ili neopasnog poljoprivrednog otpada.

Komunalni otpad je otpad iz domaćinstva i drugi otpad koji je zbog svoje naravi ili sastava sličan otpad domaćinstva.

Tehnološke otpadne vode su vode sa bilo kojim štetnim sadržajem koji potiče iz tehnološkog procesa.

Mulj je otpadni talog koji se stvara u posrojenju (prihvatna -septička jama)) gdje se odvođe i privremeno odlažu tehnološke otpadne vode od pranja podova hale za tov brojlera.

Veterinarska zaštita okoliše obuhvata postupke, uslove i mjere koje je potrebno preduzeti tijekom uzgoja, držanja, postupanja i zaštite zdravlja životinja u ovom slučaju peradi, a tokom: obrade, prerade, skladištenja i prometa proizvoda životinjskog porijekla i utilizacije lešina, konfiskata, te otpadnih životinjskih materija čija je svrha sprečavanje zagađivanja okolin

Tretman znači fizičke, termalne, kemijske ili biološke procese, uključujući sortiranje, koji mijenjaju karakteristika otpada s ciljem smanjivanja količine ili opasnih svojstava, olakšavaju rukovanje ili povećavaju povrat komponenata iz otpada.

Neškodljivo uklanjanje je postupak koji se koristi kod uklanjanja lešina, konfiskata te otpadnih životinjskih materija, a isto se obavlja ukopavanjem u grobljima za životinje, jamama, ili u spalionicama.

Recikliranje otpada je postupak ponovne obrade otpada i korištenja u proizvodnom procesu, uključujući i organsko recikliranje, ali ne i korištenje u energetske svrhe.

Kompostiranje je biološka razgradnja prirodnog materijala koja rezultira proizvodnjom materije koja se može koristiti za đubrenje biljaka.

Odlaganje znači djelatnost s otpadom koji više nema korisnih svojstava, utvrđenu u provedbenom propisu.

Poljoprivredno zemljište je tlo koje se može koristiti za poljoprivrenu proizvodnju pod čime se podrazumjeva površinski obrađeni sloj tla, kao i dublji horizont koji nije zahvaćen obradom, uključujući rastresite djelove supstrata s podzemnom vodom koji mogu također biti onečišćeni tvarima unesenim u tlo na opisani način.

Zagađenje poljoprivrednog zemljišta nastaje direktinim unošenjem ili postepenim onečišćenjem zemljišta sa zagađujućim materijama iznad zakonski dozvoljenih koncentracija istih.

Organsko đubrivo su ustvari organske materije uglavnom biljnog i životinjskog porijekla koje utiču pozitivno na kvalitet zemlje i korištenje iste u poljoprivredne svrhe.

3. DOKUMENTACIJA O OTPADU KOJI SE PROIZVODI

U toku korištenja proizvodnog objekta za uzgoj peradi može doći do stvaranja otpada iz slijedećih grupa, prema Pravilnik o kategorijama otpada sa listama, što je dato u tabeli 1.

Tabela : Vrste otpada i porijeklo

Vrste otpada prema Pravilniku o kategorijama otpada sa listama		Porijeklo otpada
Grupa otpada	Naziv otpada	
02 00 00	Otpad iz poljoprivrede, vrtlarstva, proizvodnje vodenih kultura, šumarstva, lova i ribarstva, pripremanje hrane i prerada	Proizvodni pogoni
10 00 00	Otpad iz tehničkih procesa	Kotlovnica
13 00 00	Otpadna ulja i otpad od tekućih goriva	Održavanje tehničkih prostora i strojeva za održavanje
17 00 00	Građevinski otpad i otpad od rušenja objekata (uključujući otpad od izgradnje cesta)	Područje gradnje
20 00 00	Komunalni otpad i slični otpad iz industrijskih zanatskih pogona, uključujući i odvojeno prikupljenje frakcije	Radnici na održavanju

Vrste otpada prema Pravilniku o kategorijama otpada sa listama (Sl.Novine FBiH 9/05)		Sastav otpada	Količina otpada	Porijeklo otpada	Mjesto prikupljanja	Vrsta transporta do mjesta privremenog i/ili njenog zbrinjavanja
Grupa otpada	Naziv otpada					
15		OTPADNA AMBALAŽA, APSORBENSI, MATERIJALI ZA UPIJANJE, FILTERSKI MATERIJALI I ZAŠTITNA ODJEĆA KOJA NIJE SPECIFICIRANA NA DRUGI NAČIN				
15 01		Ambalaža (uključujući odvojeno skupljani komunalni otpad)				
15 01 01	Ambalaža od papira i kartona	Valoviti karton i druga ambalaža, uglavnom sastavljena od celuloze		farma	farma	Kamionski
15 01 02	Ambalaža od plastike	PET, PE folija, stiropor, boce – plastične, prijanjajuća folija, vreće plastične, plastični otpad baliran, celofan – suhi		farma	farma	Kamionski
15 01 03	Ambalaža od drveta	Palete, drvene gajbe		farma	farma	Kamionski
15 01 04	Ambalaža od metala	Čelične aluminijske, miješane limenke/posude		farma	farma	Kamionski
15 01 06	Mješana ambalaža	Prazni iskorišteni spremnici, ambalaža (mješana) – iskorištena – onečišćena		farma	farma	Kamionski
15 01 10*	Ambalaža koja sadrža ostatke opasnih materija ili je onečišćena opasnim materijama	Opasne materije		farma	farma	Kamionski
15 02		Apsorbensi, filterski materijali, materijal za upijanje i zaštitna odjeća				
15 02 03	Apsorbensi filterski materijali, materijali za upijanje i zaštitna odjeća koja nije navedena pod 15	Apsorbensi, filterski materijali i ostalo	Podaci će biti uneseni u vrijeme izgradnje	farma	farma	Kamionski
20		KOMUNALNI OTPAD (OTPAD IZ DOMANČINSTVA I SLIČNI OTPAD IZ INDUSTRIJSKIH I ZANATSKIH POGOINA I IZ USTANOVA) UKLJUČUJUĆI ODVOJENO PRIKUPLJENE SASTOJKE				
20 03		Ostali komunalni otpad				
20 03 01	Mješani komunalni otpad	Pomješani materijali – mješani otpad iz kante za otpatke		farma	Farma	Kamionski

3.1. Porijeklo otpada

Kapacitet farme za tov pilića je 23.000kom/turnusu u cca 42 dana (proizvodni ciklus traje cca 60 dana, a sam tov pilića oko 42 dana). Osnovna djelatnost u ovom pogonu je uzgoj pilića, odn tov brojlera. Postupak je podjeljen u turnuse, a jedan turnus u prosjeku traje 42 dana. Tehološke aktivnosti su poredane sljedećim redoslijedom: dovoz hrane + unos prostirke + doprema jednodnevnih pilića + uzgoj pilića (cca 40 dana) + otprema pilića distributeru + odvoz prostirke + čišćenje i dezinfekcija objekta + među pauza od 14 dana.

Na izgrađenoj farmi za tov pilića na kojoj se sada vrši uzgoj brojlera – jednodnevni pilići nastaje - sljedeći otpad:

- u toku uzgoja peradi (piljevina pomješana sa izmetom - gnoj, otpadni plinovi, uginula perad, ambalaža),
- otpadna ambalaža od vakcina,
- čišćenjem i dezinfekcijom površine objekta (otpadne vode, organski otpad),
- u sanitarnom čvoru (sanitarno fekalne otpadne vode),
- čvrsti otad (šljaka koja nastaje u kotlovnici).

3.2. Vrsta otpada

Tabela : Vrsta otpada u peradarskoj farmi

Redni broj	Vrsta otpada	kataloški broj otpada
1	piljevina sa izmetom-gnoj peradi)	02 01 06
2	Uginula perad (koke nosilje) otpadno animalno tkivo	02 01 02
3.	Muljevi talozi od sapiranja i čišćenja	02 01 01
4.	Otpadna plastika uključujući i ambalažu	02 01 04
5.	Otpad od hemikalija koje se koriste u poljoprivredi i sadrže opasne tvari	0201 08
6.	Otpadna ambalaža (apsorbensi, filterski materijali, papirna, kartonska, plastika, mješana, staklena, ambalaža koja sadrži ostatke opasne tvari i druga ambalaža)	15 01
7.	Komunalni otpad – odvojeno skupljeni sastojci (papir i karton, staklo, biorazgradljivi otpad, plastika, metali, mješani komunalni otpad, muljevi iz septičke jame, i drugi komunalni otpad	20 1 i 20 03

3.3. Sastav otpada

Otpad koji se pojavljuje u peradarstvu – pilečiji steltnak (gnoj) je smjesa piljevine i fekalije peradi koja se uzgaja. U fekalijama – fecatu uz vodonik, kiseoni i ugljik su najzastupljeniji: azot, fosfor, kalcijum i kalijum. U tabeli 4. dat je sastav fecesa.

Tabela : . Sastav fecesa

	voda	organske materije	neorganske materije
Perad	75 -80	10-15	10

U sljedećoj tabeli dat je sadržaj azota, fosfora i kalija te zakonom propisane - dozvoljene vrijednosti

Tabela: Sadržaj azota, fosfor, kalcijum i kalijum u gnojivu i maksimalno dozvoljene količine u primjeni gnojiva

vrsta	%N	%P ₂ O ₅	%K ₂ O	granične vrijed. primjene azota	max. količina gnojiva	sadržana količina hranila (kg/ha)		
				(kg/ha)	(t/ha)	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
kokošiji	1,5	1,3	0,5	210	14	210	182	70
				170	11	170	147	57
brojlerski	3,0	3,0	2,0	210	7	210	210	140
				170	5,5	170	170	11

3.4. Količine otpada

Životinje – perad u prosjeku izlučuju dnevno oko 80 grama gnoja. Vakcine su pakovane u bočicama koje sadrže 10.000 doza. Na osnovu iskustva postojeće farme za tov brojlera a zna se iskustveno da ukupna količina uginulih pilića se kreće oko 2-4% što je na broj pilića od oko 23.000 po jednom turnusu iznosi oko 450 do 900 pilića u jednom turnusu. Obavezu preuzimanja uginulih pilića preuzima firma „Brovis“-Visoko, koja je ujedno po Ugovoru i dopremalac mladih pilića i otpremač nakon završenog procesa turnusa tovljenja. U slijedećoj tabeli date su prosječne vrijednosti na godišnje nivou.

Tabela : količine otpada

Redni broj	vrsta otpada	Količine kg/god.
1.	Piljevina i izmet	100t/gt
2.	Vakcine (240.000) doza	24 bočica
3.	Uginuli pilići	2.500 – 5.000 kg
4.	Šljaka i pepeo	10-15 t
5.	Papirna i kartonska ambalaža	2t/g
6.	Muljevi iz septičke jame	120m ³ /god

Najznačajniji izvor emisije amonijaka su objekti za tov brojlera. Za kalkulaciju stope emisije u Njemačkoj se koristi factor standardne emisije koji se može očitati iz direktiva ili regulative kao što je "TA Luft", "VDI-3894-1" ili "KTBL" u zavisnosti od sistema držanja životinja i vrste životinja (nosilje, brojleri, pilenke).

Prema podacima faktora emisije amonijaka (TA-Luft, tabela 11) za brojlere, to je 0,0486.

Kalkulacija amonijaka kod brojlera

$$m_{\text{ukupno amonijaka}} = 23.000 \text{ nosilica} \times 0,0486$$

$$m_{\text{ukupno amonijaka}} = 1.117,80 \text{ kg amonijaka/godina}$$

4. ODVAJANJE OTPADA POSEBNO OPASNOG, OD DRUGE VRSTE OTPADA I OD OTPADA KOJI ĆE SE POSEBNO KORISTITI

Životinjski otpad i drugi neopasni otpad koji ne spadaju u visokorizični materijal mogu se koristiti u svrhu poboljšanja poljoprivredne djelatnosti odnosno za poboljšanje kvaliteta zemljišta i time povećanje prinosa određene poljoprivredne vrste. Potrebno je napomenuti da se ovaj otpad mora koristiti na način da isti ne bude štetan po ljudsko zdravlje i da ne prouzrokuje štetu po okolinu.

Dokazano je da se fekalije – otpadne materije od peradi mogu upotrebiti kao đubrivo koje se nanosi na poljoprivredne površine u određenim količinama. Gnojivo se na poljoprivredno

zemljište nanosi u različitim količinama što zavisi od vrste biljke koja će se na tom zemljištu uzgajati. Kod toga se vodi računa o:

- Bilansiranju unesenih hranljivih materija (mineralna i organska gnojidba, žetveni ostaci, navodnjavanje) i hraniva iznesenih iz tla (odnošenje hraniva ostvarenim prinosom, procjena gubitaka hraniva ispiranjem, isparavanjem, decinfekcijom) na temelju početne analize tla i tehnoloških postupaka tokom proizvodnje,
- Očekivani nivo proizvodnje,
- Raspoloživa količina hraniva u zemlji i dodatne količine biljaka dostupnih hranila za koja predviđamo da će nastati u toku rasta usjeva ovisno o uslovima rasta usjeva, tipa tla, podneblja u kojem se usjev uzgaja,
- Ph vrijednosti tla, količine humusa u tlu i tekstura tla , kako sa gledišta povećanja pristupačnosti hraniva tako i sa gledišta smanjenja gubitka hraniva ispiranjem,
- Direktan uticaj gnojiva i indirektan uticaj mjera poboljšanja tla na raspoloživost sekundarnih hraniva: kalcijum (Ca), magnezijum (Mg), sumpor (S), mikroelementi: bor(B), klor (Cl), molibden (Mo), nikal (Ni), bakar (Cu), željezo (Fe), mangan (Mn), cink (Zn), a posebno teških metala,
- Uslovi proizvodnje koji utiču na dostupnost hraniva, posebno poljoprivredna kultura, pred usjev, obrada tla i navodnjavanje,
- Rezultati lokalnih i regionalnih poljskih pokusa.

Neadekvatno odlaganje čvrstog otpada (nekontrolisano odlaganjena tlo) može uzrokovati razne rizike od kojih su najvažniji:

- Zagađenje tla kao i površinskih i podzemnih voda,
- Rizici po zdravlje ljudi,
- Rizici po zdravlje životinja a može uticati i na okolni biljni svijet,
- Stvaranje neugodnih mirisa u okolini,
- Vizuelni izgled okoline.

Stajski gnoj, obrađeni stajski gnoj i prerađevine od stajskog gnoja moraju ispunjavati slijedeće uslove:

- Mora biti sa područja u kojim nisu na snazi ograničenja zbog prisutnosti newcastleske bolesti ili ptičije gripe,
- Gnoj od peradi koje su cijepljene od newcastleske bolesti ili ptičije gripe, moraju biti termički obrađeni te se snjima mora postupiti na propisan način,
- Kokošiji gnoj koji nije termički obrađen mora pratiti odgovarajuća veterinarska dokumentacija.

Slijedeći praksu farmi za tov pilića, po završetku turnusa ove farme OD MELI-Resnik, odlaže se prvo u vlastitu vodonepropusnu lagunu na sazrijevanje, nakon čega se razvozi na porodično poljoprivredno imanje vlasnika farme Nihada Otajagića i braće , a višak preuzimaju imanja na prerađu po ugovoru sa OD „TABAK“-Tarčin (cca 400 dunuma, te oranice bližih komšija(Sendo Hidaeta, Jusuf Mujan, Sendo Mirsad,Bužo Nasir idr), tako se koristi kao đubrivo i pritom se zaorava uz pridržavanje propisa.

Da bi se sprečilo zagađenje okoline potrebno je slijedeće:

- Vršiti pravilnu manipulaciju i propisno skladištenje,
- Potrebna tehnička opremljenost,
- Obučenost radnog osoblja,
- Redovno održavanje higijene u objektu farme,
- Sprečavanje prosipanja sirovina, hrane i otpada,

- Redovno odvajanje otpada,
- Određivanje mjesta prikladnog za bezbjedno privremeno skladištenje otpada.

U cilju što boljeg upravljanja otpadom minimiziranje istog na lokaciji predmetne farme potrebno je poduzeti mjere na sprečavanju nastajanja otpada, sortiranju i eventualnom korištenju u svrhu proizvodnje energije iz istog. Pored selektivnog prikupljanja i odvajanja otpada radi sekundarnog iskorištavanja cilj je da se pravilnim upravljanjem otpada i kontroliranim odlaganjem spreči neodgovorno upravljanje što između ostalog podrazumjeva edukaciju radnog osoblja o postupanju sa otpadom i bezbjedno odlaganje otpada (poduzimanje svih neophodnih mjera za zaštitu zdravlja ljudi kao i okoline).

Planom upravljanja otpada su locirana mjesta na kojima nastaje otpad, formiraju se mjesta na kojima se odlaže otpad, kao i definiše način konačnog bezbjednog zbrinjavanja. Tako su regulisani načini i procedure upravljanja otpadom. Takvim postupkom se postiže cilj zaštita okoline uslijed odlaganja ovog otpada. Da bi se usavršila kontrola procesa potrebno je tačno identificirati u kojoj fazi procesa uzgoja peradi dolazi do nastanka otpada koji je uzrok njegovog nastanka i šta se može uraditi da bi se ukoliko je moguće sprečilo nastajanje otpada ili smanjilo njegovo generiranje..

Kao što je poznato farme peradi prema uslovima tržišta u objektu- farma za uzgoj peradi uzgajaju: piliće, koke nosilje, pjetlove i pri odvijanju procesa uzgoja nastaje slijedeći otpad:

- Životiljske fekalije,
- Otpadna životinjska tkiva – uginula perad (pilići, koke nosilje, pjetlovi),
- Komunalni otpad nastao od zaposlenih u farmi,
- otpad koji nastaje po završetku turnusa uzgoja peradi.

Iz prakse je dokazano da najveća količina otpada u farmama nastaje po završetku turnusa. To je stelja koja je pomješana sa fekalijama peradi skida sa poda farme i ista odlaže privremeno na zato predviđenu vodonepropusnu površinu a potom se uglavnom odvozi na poljoprivredno zemljište.

Osim toga poslije uklanjanja stelje vrši se pranje površina farme koje se vrši po potrebi sa toplom vodom a poslije sa hladnom vodom. Nastale vode od pranja objekta se skupljaju u odgovarajuću vodonepropusnu prihvatnu jamu sa separatorom i ventilacijom i prema ugovoru (JKP „KOMUNALAC“-Hadžići) odvoze na daljnji tretman. Vlasnik farme je sklopio ugovor sa lokalnim komunalnim preduzećem iz Hadžića o redovnom preuzimanju ovih otpadnih voda. Sanitarno fekalne otpadne vode koje nastaju u sanitarnom čvoru se zajedno sa sanitarno fekalnim otpadnim vodama nastalih u postojećoj farmi za tov pilića, zatvorenim sistemom upuštati u izgrađeni separator, a potom u krajnji recipijent.

Sav otpad koji nastaje ako je moguće treba razdvojiti – selektivno: kao sekundarnu sirovinu, kao materijal koji se može reciklirati i kao takvi isporučiti pravnim licima ovlaštenim za zbrinjavanje pojedine vrste otpada. Otpad za koji se utvrdi da pripada opasnom otpadu treba posebno skladištiti označiti i predati pravnom licu ovlaštenom za adekvatno zbrinjavanje opasnog otpada.

Tabela: Tabelarni prikaz upravljanja otpadom

Otpadni materijal	Broj iz Pravilnika o kategorijama otpada sa listama	Primarno mjesto nastajanja	količine		Prerada ili odlaganje na lokaciji (metoda i lokacija)	Prerada, ponovna upotreba ili recikliranje izvan lokacije (metoda, lokacija i kontraktor)	Odlaganje izvan lokacije (metoda, lokacija i kontraktor)
			Tona/mjesec	m ³ / mjesec			
Talozi od ispiranja i čišćenja	02 02 01	Proizvodni pogon		Cca 25m ³ /turnusu, odn u prosjeku 12m ³ /mjesecu	Otpadne vode i talozi od pranja i čišćenja tehnološke opreme i prostora nakon završenog turnusa tova.	NE	U vlastitu Septičku jamu, a talog po čišćenju odvozi JKP Komunalac-Hadžići
Otpadno životinjsko tkivo	02 02 02	Proizvodni pogon	Cca 2% ili 300 kg/mjesečno		Uginuli pilići		Odvozi dostavljač pilića odn „Brovis“-Visoko
Životinjske fekalije, urin i gnoj (uključujući pokvarenu slamu), efluenti, koji se posebno sakupljaju i	02 01 06	Proizvodni pogon (čišćenje objekta hale nakon svakog tovnog turnusa)	15t/mjesečno		Prostirka i đubrivo, odnosno stelja i feces		Koristi se kao đubrivo na vlastitoj farmi i ostalom zemljištu vlasnika na cca 40 dunuma, odn porodice Otajagić i OD TABAK-

brađuju izvan kruga njihovog nastanka							Tarčin, poljoprivre dnih imanja u neposredn oj blizini farme.
Ambalaž a (uključuju či odvojeno skupljani komunal ni ambalaž ni otpad)	15 01	U krugu farme	0,2				Odvozi lokalni operator smeća JKP Komunalac
Komunalni otpad (otpad iz domaćinstva i slični otpad iz industrijskih i zanatskih pogona i iz ustanova) uključuju či odvojeno prikupljene sastojke	20	U krugu farme	0,2t/mjesečno				Odvozi lokalni operator smeća JKP Komunalac
Papir i karton	20 01 01				Prilikom pakovanja koristi se PVC ambalaža i kartonske kutije		Odvozi lokalni operator smeća JKP Komunalac
Ostali komunalni otpad	20 03						
Muljevi iz septičkih jama	20 03 04	Proizvodni pogon. Muljevi od		Cca 12m ³ /mjesечно	Muljevi od čišćenja prostora nakon		Iz vlastite Septičke jame mulj odvozi JKP

		čišćenj a prostor a nakon završen og turnusa tova			završen og turnusa tova		Komunala c
--	--	---	--	--	----------------------------------	--	---------------

5. MJERE KOJE SE TREBAJU PODUZETI RADI SPREČAVANJA PROIZVODNJE OTPADA, POSEBNO OPASNOG OTPADA

U cilju minimiziranja nastajanja otpada neophodno je poduzeti mjere na sprečavanju nastajanja otpada, selektiranja nastalog otpada, preradi otpada za ponovnu upotrebu i recirklažu izdvojenog materijala i njegovo korištenje u prikladnim procesima (sirovina, energent i sl.) ili prodaja sekundarnih sirovina trećim licima. Pored selektivnog prikupljanja i odvajanja otpada radi selektivnog iskorištavanja cilj upravljanja otpadom je i sigurno odlaganje otpada (preduzimanje svih mjera za zaštitu zdravlja i okoline).

Otpadom iz proizvodnog pogona uz uzgoj peradi u predmetnoj farmi za tov pilića OD "MELI" Resnik, općina Hadžići, u naselju Ramići br 100, mora se postupiti na način da se izbjegne:

- Opasnost po ljudsko zdravlje,
- Opasnost za biljni i životinjski svijet,
- Mogućnost zagađenja tla, površinskih tako i podzemnih voda iznad zakonom propisanih maksimalno dozvoljenih koncentracija,
- Nekontrolirano odlaganje i spaljivanje,
- Buka van dozvoljene granice kao i,
- Pojava neugodnih mirisa,
- Pojava i razmnožavanje životinjskih i biljnih organizama, te razvoj patogenih mikroorganizama,
- Narušavanja javnog reda i mira.

Da bih sprečili navedene nepoželjne pojave potrebno je pravilno upravljati otpadom potrebno je ostvarivanje ciljeva upravljanja otpadom kao slijedi:

- Zaštita životne sredine,
- Selektivno prikupljanje i odvajanje otpada radi sekundarnog iskorištavanja,
- Kontrolisano odlaganje i odvoz otpada,
- Sprečavanje neodgovornog upravljanja otpadom,
- edukacija o postupanju sa otpadom.

Kod redovnog rada farme dolazi do nastanka slijedećeg otpada:

- ✓ Otpad koji redovno nastaje poslije završenog turnusa uzgoja peradi: stelja koja se prostire na pod farme prije dovoza peradi i ista sadrži fekalnije od peradi za ukupno vrijeme turnusa, uginula perad. Stelja koja se sa poda prikuplja prvo struganjem i potom metenjem se ako je moguće odmah odvozi na poljoprivredno zemljište Vlasnika farme. Poslije suhog čišćenja poda farme – struganja vrši se odvoženje otpada –stelja sa izmetom na poljoprivredno zemljište. Potom se vrši pranje površina

objeta farme sa vodom. Ove otpadne vode će se prikupiti postojeću prihvatnu vodonepropusnu i neprelivnu jamu i prazniti od strane pravnog lica ovlaštenog za zbrinjavanje ovih otpadnih voda.

- ✓ Prilikom turnusa uzgoja peradi prema praksi i u normalnim okolnosti oko 2-4% peradi uquine. U slučaju da je procenat uginuća veći od 4% a do toga može doći uslijed pojave nekih zaraznih bolesti peradi ili od toplotnog udara potrebno je od strane veterinara ili od strane veterinarske službe utvrditi uzrok uginuća. Uginulu perad potrebno zbrinjavati u rashladne boksove do propisnog zakopavanja odnosno preuzimanja od strane pravnog lica ovlaštenog za neškodljivo zbrinjavanje uginulih i zaraženih peradi a sve u skladu sa za važećim veterinarskim zakonskim propisima.

Vlasnik farme Otajgić Nihad kao odgovorno lice je za postojeću farmu sklopio ugovore o odvoženju svih vrsta otpada sa pravnim licima ovlaštenim za neškodljiv tretman i zbrinjavanje svih vrsta otpada koji nastaje na predmetnoj farmi za uzgoj peradi.

Zagrijavanje objekta farme za proizvodnju toplotne energije ima instaliranu kotlovnici na čvrstog goriva (drvo/ ugalj) kojom se zagrijava postojeća farma.

6. ODLAGANJE OTPADA

Poslije svakog završenog turnusa tova brojlera vrši se suho čišćenja poda farme – struganja i nastao otpad–stelja sa izmetom se odvozi na porodično poljoprivredno zemljište koje je u vlasništvu OD MELI-Resnik, za poboljšanje prinosa poljoprivrenih usjeva a eventualni višak se preuzima od strane drugih poljoprivrednika koji ga koristi u istu svrhu. Odlaganje gnoja - stelja pomješana sa izmetom peradi se vrši u skladu sa dobrom poljoprivrednom praksom odnosno na način kojim se omogućava dobro upravljanje poljoprivrednim zemljištem i reprodukcijismim materijalom uz uvažavanje prirodnih obilježja poljoprivrednog zemljišta. Za privremeno odlaganje ovog otpada izgrađena je vodonepropusna laguna potrebne zapremine.

7. METODE TRETMANA I / ODLAGANJA OTPADA

Na samoj lokaciji proizvodnog objekta – predmetne farme peradi se neće vršiti poseban tretman već samo privremeno odlaganje otpada pileći steljnjak (smjesa piljevine i pileće fekalije) na vodonepropusnoj podlozi do trenutka odvoženja na poljoprivredno zemljište vlasika ili do preuzimanje od strane trećeg lica.

Poznate su razne tehnike za tretman i zbrinjavanje animalnog otpada. Neke od predloženih tretmana referentnih dokumenata (BAT-ova) su: insineracija/spaljivanje animalnog otpada,. Na ovom mjestu ćemo dati opis tretmana animalnog otpada za slučaj da se na predmetnoj farmi stvore finansijski uslovi za nabavku opreme za spaljivaje animalnog otpada. Osim toga kao korisne metode obrade otpada se mogu spomenuti i proizvodnja biogasa kao i kompostiranje otpada nastalog na farmi za uzgoj peradi.

Poznati su načini tretmana otpada koji nastaje na farmama za uzgoj peradi:

✓ Insineracija/spaljivanje animalnog otpada

Insineracija je biološki proces i najsigurnije način za bezopasno zbrinjavanje animalnog otpada, relativno je jednostavna metoda i saniratio sigurna.

Toplota koja se stvara procesom spaljivanja treba biti u najvećoj mjeri vraćena u proces. Prednosti ovog načina trtmana otpada jeste smanjenje zapremine otpada od oko 90% i njegovo prevođenje u po okoliš najmanje opasan oblik, te mogućnost i iskorištavanja prilikom obrade otpada proizvedene energije.

✓ **Proizvodnja biogasa**

Biogas predstavlja mješavinu metana, ugljendioksida i drugih gasova (u tragovima) koji nastaje vrenjem organskih materija iz stajskog đubriva ili iz drugog animalnog ili biljnog otpada bez prisustva zraka. Ovako nastao biogas predstavlja zaprljanu, vlažnu korozivnu gasnu smjesu koja sadrži sagorive toksične i zagušljive komponente.

Kvalitet proizvedenog biogasa treba odgovarati namjeni krajnjeg korisnika pa ako kvalitet sirovog biogasa nije u skladu sa važećim zakonskim propisima o zaštiti okoliša isti je potrebno prije upotrebe određenim metodama prečistiti.

✓ **Kompostiranje**

Procesom kompostiranja dolazi do razgradnje i destabilizacije organske materije pod uvjetom razvoja termofilnih temperature od 40 – 45 °C koja nastaje kao rezultat biološki proizvedene toplote.

Kompostiranjem se može tretirati animalni ostaci, dijelovi tijela, izmet i sadržaj probnog trakta, organski mulj nastao u procesu klanja. Međutim kod tretmana otpada na ovaj način postoji rizik da ocjedne vode od kompostiranja kontaminiraju zemljište i podzemne kao i površinske vode.

Prema podacima dobijenih od Operatora –Podnosioca zahtjeva za obnovu okolinske dozvole postojeće farme godišnji kapacitet proizvodnje za 5 – 6 turnusa je 110.000 do 133.000 pilića.

Za jednu farmu pomenute količine metode tretmana animalnog otpada, nisu opravdane, međutim pošto je na općini Hadžići i susjednoj općini Trnovo, izgrađen veliki broj farmi za uzgoj peradi moguće je da će se farmeri u budućnosti ujediniti i zajednički tretirati nastali otpad.

8. EVIDENCIJA O NASTANKU I ZBRINJAVANJU OTPADA

Proizvođač otpada će voditi evidenciju, odnosno redovno nadzirati aktivnosti na minimizaciji nastajanja svih otpadnih tokova na lokaciji. Potrebno je mjeriti, voditi zapise i vršiti analize kvantitativno-kvalitativnih podataka o otpadnim tokovima, o vrsti i količinama otpada.

Evidencija podrazumijeva sljedeće podatke:

- podaci o proizvedenom otpadu i uzrocima njihova nastanka,
- skladištenje otpada,
- uklanjanje i konačno zbrinjavanje otpada.

Proizvođač će za svaku pošiljku otpada pripremiti evidencijski list u dva primjerka, čiji jedan primjerak predaje Operatoru a jedan čuva u vlastitoj arhivi.

Na osnovu pohranjenih dokumenata se lako utvrđuje tačna količina predanog opasnog i neopasnih otpada i radi plan količina otpada za u budućnosti.

Tabela : Primjer evidencijskog lista

Vrsta nastalog otpada	Oznaka klasifikacija	Proizvedena količina, kg ili m ³	Količina za koju je obezbjeđeno deponiranje, kg ili m ³	Količina za koju je određen neki drugi oblik tretmana (spaljivanje i sl.) kg ili m ³	Preostala količina koja ide na reciklažu ili na ponovnu upotrebu, kg ili m ³	Naziv operatora za odvoz i tretman i broj sklopljenog ugovora
		A	B	C	D= A-B-C	
Ukupno						

Napomena: Potrebno dopisati potrebni broj reda u skladu sa brojem različitih vrsta otpada koje nastaju na lokaciji.

Odgovorna osoba za poslove zaštite okoliša, vodi potrebne evidencije o proizvodnji i zbrinjavanju otpada, a iste se odnose na slijedeće:

- evidencije o vrstama i količinama neopasnog otpada,
- evidencije o vrstama i količinama opasnog otpada,
- evidencije o vrstama i količinama predanog komunalnog otpada,
- evidencije o vrstama i količinama otpada prodanog za recikliranje,
- evidencije o vrstama i količinama otpada za ponovnu upotrebu,
- evidencije o „Transportnoj dokumentaciji za otpad“.

9. OSTALO

Odgovornost

Ažuriranje ovog Plana upravljanja otpadom treba biti provedeno svakih 5 (pet) godina ili kod značajne promjene na predmetnom objektu kao što je proširenje kapaciteta, proširenje objekta, proširenje ili promjena proizvodnje i slično (promjene koje mogu uticati na vrstu i količinu nastanka produktivnog otpada i time do znatnog uticaja na okoliš (pogoršanje kvaliteta tla, podzemnih kao i površinskih voda).

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpada , potrebno je imenovati odgovorno lice za upravljanja otpadom, ažuriranje Plana upravljanja otpadom.

Odgovorno lice dužno je da:

- Ažurira Plan upravljanja otpadom,
- Provede Plan upravljanja otpadom uključujući i izvještavanje i monitoring,
- Predlaže mjere za poboljšanje prevencije odnosno provodi preventivne mjere u cilju korištenja i recirkulacije otpada,
- Vršiti nadzor i ispunjava utvrđene uvjete za upravljanje otpadom i o tome obavještava glavnog Operatora,
- Također, biće odgovoran za organizaciju skupljanja sortiranog otpada na svojoj lokaciji gdje je otpad nastao, držeći se zajedničkih pravila (koristeći natpise upozorenja, posude za skupljanje otpada, kante za otpad itd.).

- Mjesta privremenog prikupljanja i odlaganja otpada mora biti definisano i označeno.
- Operator na području firme prilikom obavljanja predmetnih aktivnosti mora trajno primjenjivati odredbe zaštite okoliša, te po potrebi stalno ih uređivati i vizuelni identitet kruga potrebnim održavanjem i provoditi neophodne zahvate. Po potrebi ostvariti saradnju sa pravnim licima ovlaštenim za preuzimanje i bezbjedno zbrinjavanje opasnog i ostalog otpada prema sklopljenim Ugovorima. U tom smislu redovno predavati sav otpad nastao na predmetnoj lokaciji.
- Plan otpada treba biti urađen u skladu sa važećom zakonskom regulativom.
- Što se tiče korištenja vode kao i ispuštanja otpadnih voda Investitor ostaje u obavezi da, održava kvalitet kako prečišćenih tehnoloških otpadnih voda - efluenta prije upuštanja u recipijent koji mora biti u skladu sa kvalitetom otpadne vode propisan Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije . U tom smislu obavlja sva ispitivanja efluentnih voda koja su propisana pribavljenim dozvolama.

Detaljni opis svih ostalih ovlaštenja i odgovornosti nalazi će se u normativnim aktima, općim i funkcionalnim dokumentima preduzeća kao i organizacionim uputama za svako preduzeće. Rukovodioci pogona na lokaciji predstavljat će izvršioce sistema upravljanja sa otpadom na lokaciji i preuzimat će kontrolu nad radnicima da rade u skladu sa organizacijskim propisima.

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom Investitor/Operator je izdao:

Rješenje

o imenovanju odgovorne osobe za provođenje Plana upravljanja otpadom.

Vlasnik firme OD „MELI“ Resnik, općina Hadžići, općina Hadžići, imenuje osobu odgovornu za upravljanje otpadom u izgrađenom objektu farme za tov pilića u naselju Ramići br 100:

Nihad Otajgić, vlasnik

Odgovorna osoba dužna je da primjenjuje „Plan upravljanja otpadom“ i o istom dostavi izvješće direktoru.

Vlasnik OD „MELI“ Resnik:

NIHAD OTAJGIĆ

Hadžići, Ramići br 100, februar, 2025.godina

10. ZAKLJUČAK

Na kraju treba pocrtati da je segment edukacije zaposlenih izgrađenom objektu farma za tov pilića a vezano za smanjenje stvaranja otpada, korištenja ambalaže sa dužim vijekom trajanja i koja je biorazgradljiva, odnosno nije štetna po okoliš, ukoliko je moguće primjenjivati tretman neškodljivosti otpada (prema uputama iz sigurnosnih lista) radi smanjenja zapremine, ali i eliminiranja štetnih svojstava otpada jedan od vrlo važnih zadataka Investitora.

Investitor je je ekološki osviješten u smislu da upravljanje otpadom treba vršiti na način da se sve navedene neophodne mjere moraju obavljati a iste bezbjedno odlaganje i osiguravaju tretman bez ugrožavanja zdravlja ljudi kao i ugrožavanje biljnog i životinjskog svijeta.

Operator je dužan Plan za upravljanje otpadom ažurirati svake tri godine ili nakon eventualne promjene u radu pogona i postrojenja na predmetnoj lokaciji.

Isto tako, Operator je potpisao ugovore i iste će uskladiti sa ovim Planom u svrhu odvoženja, tretmana, deponovanja i zbrinjavanja produkovanog otpada. Ugovori moraju uključiti stranku koja se odnosi na dokaz o ekološki prihvatljivom zbrinjavanju otpada kao obavezu izvršioca.

Dužnost operatora je da svakom vrstom otpada, koja se produkuje na prostorima farme za tov pilića „OD MELI“-Resnik, Ramići br 100, općina Hadžići, upravlja i postupa u skladu sa ovim Planom i propisima o opavljanju otpadom.

Odgovorno lice za poslove upravljanja otpadom, referent zaštite okoliša dužno je da provede ovaj Plan za upravljanje otpadom, da predlaže mjere za poboljšanje prevencije, ponovnog korištenja i reciklaže otpada i da nadzire ispunjenje utvrđenih uvjeta za upravljanje otpadom.

Operator postrojenja dužan je obavijestiti nadležni organ, odnosno inspekciju za zaštitu okoliša o otkrivenim negativnim uticajima na okoliš .

Operator je dužan planirati i provoditi sve raspoložive mjere za sprečavanje produkcije otpada, selektivno sakupljanje i tretman otpada u svrhu korištenja upotrebljivog otpada i sigurnog odlaganja neupotrebljivog otpada na deponiji u skladu sa ovim Planom i propisima o upravljanju otpadom.

11. PRILOZI:

- Izvještaji o monitoringu kvaliteta i kvantiteta otpadnih voda – predat uz osnovni Zahtjev (prilog broj 15)
- Izvještaj o mjeranju emisije zagađujućih materija u zrak – predat uz osnovni Zahtjev (prilozi broj 14 i 16)
- „UGOVOR o pružanju usluga: Redovno pražnjenje fekalija iz nepropusne septičke jame“ sa JKP „Komunalac“ Hadžići od 12.10.2023.g. – predat uz osnovni Zahtjev – prilog broj 10
- „SPORAZUM O POLJOPRIVREDNO POSLOVNO-TEHIČKOJ SARADNJI“ između OD „MELI“ Resnik i OD „TABAK“ Tarčin – predat uz osnovni Zahtjev – prilog broj 11